

EXECUTAREA ÎN NATURĂ A OBLIGAȚIILOR CIVILE ÎN CODUL CIVIL ȘI ÎN PROIECTUL NOULUI COD CIVIL

Lect. univ. dr. Daniel Ghiță, Universitatea din Craiova
Judecător Mariana Cârstocea, Curtea de Apel Craiova

Principe fondamental du droit civil, légitimé en tant que tel par son importance particulière et par sa nécessité, deduite de par sa constante application depuis sa première réglementation, par le Code civil de 1864, l'exécution en nature des obligations civiles se retrouve consacrée de la même façon dans le projet du nouveau Code civil. La nouvelle réglementation préserve l'essence du principe de l'exécution en nature, qui continue à être regardée comme étant le principal effet des obligations civiles, mais conserve toutefois une série de dispositions qui, du moins apparemment, tendent à ne plus accorder priorité à l'exécution en nature, même si cela était contraire aux conclusions formulées par la doctrine et aux solutions imposées par la jurisprudence.

1. Preliminarii. Instituție fundamentală a dreptului civil, executarea obligațiilor a ocupat un loc central în reglementarea Codului civil de la 1864. În egală măsură, ținând chiar de esența conceptului de obligație, problematica executării obligațiilor civile sau de altă natură, s-a regăsit, permanent, în cvasitotalitatea actelor normative, constituind, practic, nucleul întregului sistem legislativ. Preocuparea legiuitorului s-a manifestat, nu numai în direcția reglementării propriu-zise, în cadrul diferitelor legi speciale, ci, mai ales, pentru identificarea mecanismelor juridice adecvate, menite să asigure această executare, date fiind dificultățile create de evoluția și dinamica raporturilor juridice. Prin urmare, în mod firesc, executarea obligațiilor își găsește reglementarea corespunzătoare și în proiectul noului Cod civil. De aceea, ne apare ca deplin justificată o analiză a reglementărilor în vigoare, în paralel cu cele preconizate a fi inserate în noul Cod civil. Cu toate că, pe planul reglementării de principiu, dată fiind și natura instituției, care și-a demonstrat viabilitatea, diferențele nu sunt majore, proiectul noului cod perpetuează anumite inexactități în reglementarea executării în natură a anumitor categorii de obligații.

2. Principiul executării în natură a obligațiilor. În tratarea problematicii executării în natură a obligațiilor civile, indiferent de natura prestațiilor ce formează obiectul lor, trebuie pornit de la analiza conceptului de efect al obligației. Efectul principal al obligațiilor îl reprezintă posibilitatea creditorului de a obține executarea directă a obligației, în forma sa specifică. Altfel spus, prin efect al obligației civile se înțelege dreptul pe care însăși obligația îl conferă creditorului de a pretinde și de a obține îndeplinirea exactă a prestației la care s-a obligat debitorul¹.

Într-o altă definiție, prin efect general al obligațiilor se înțelege dreptul ce este dat creditorului de a urmări și a obține de la debitor îndeplinirea exactă a prestației la care s-a

¹I. Dogaru, P. Drăghici, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Științifică, București, 1999, p.409; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura All, București, 1994, p. 274; P. Demetrescu, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 118.

obligat sau de a cere despăgubiri în caz de neexecutare totală sau parțială². Sau, s-a arătat că "efectul comun al oricărei obligații civile este de a-l pune pe debitor în necesitatea juridică de a-și îndeplini prestațiunea promisă și raportul juridic este atins îndată ce prestațiunea datorată a fost făcută creditorului"³. Aceste definiții nu fac decât să reproducă dispozițiile art.1073 Cod civil, conform cărora: "creditorul are dreptul de a obține îndeplinirea exactă a obligației", iar în caz de neexecutare, totală sau parțială, sau de executare necorespunzătoare, creditorul "are dreptul la despăgubiri". Prin urmare, se observă că din textul legal, tot ca efect al obligației, rezultă și dreptul creditorului de a pretinde despăgubiri de la debitor, în situația în care acesta nu-și execută obligația executată. Desigur, efectul obligației se produce pe deplin prin executarea exactă a prestației la care debitorul s-a obligat și pe care părțile au avut-o în vedere, aceasta reprezentând executarea directă sau în natură a obligației.

Executarea directă sau executarea în natură a obligației constă în îndeplinirea exactă a prestației la care debitorul s-a obligat prin raportul de obligație⁴. Astfel, în materia executării obligațiilor s-a conturat un principiu dominant și anume principiul executării în natură a obligațiilor, care constă în aceea că se va executa prestația la care debitorul s-a obligat, așa cum a fost aceasta precizată în raportul juridic concret de obligație⁵. Dacă însă, din diferite motive prestația nu mai poate fi executată în natură, mai exact în natura specifică, așa cum a fost asumată, este admisă exercitarea prin echivalent, adică executarea indirectă. Practic, acest principiu este unul fundamental al dreptului civil, multe dintre principiile specifice unor instituții, cum ar fi principiul reparării în natură a prejudiciului, subsumându-se sau fiind consecința acestuia.

Rațiunea instituirii unui astfel de principiu este relativ simplă. Atingerea scopului urmărit de subiectele de drept prin încheierea de acte juridice civile impune realizarea drepturilor subiective cuprinse în aceste acte sau în conținutul raportului juridic astfel creat, iar aceasta presupune executarea de către debitor a prestației la care s-a îndatorat, în natura ei specifică. Interesează în primul rând executarea exactă a prestației, fiind și cazuri în care executarea unei alte prestații, ce o înlocuiește pe cea inițială sau așa-numita executare prin echivalent, printr-o despăgubire bănească ce înlocuiește executarea în natură, nu pot satisface interesele titularului dreptului de a pretinde executarea prestației. Însemnând executarea întocmai a obligației inițiale, asumate, principiul executării în natură impune imposibilitatea înlocuirii respectivei prestații cu o alta sau cu despăgubiri bănești, fără acordul creditorului. Temeiul legal al acestei reguli îl reprezintă, de asemenea, art.1073 Cod civil care dispune: "creditorul are dreptul de a dobândi îndeplinirea exactă a obligației și în caz contrar are dreptul la dezdăunare".

Dispozițiile art.1075 Cod civil, care arată că "orice obligație de a face sau de a nu face se schimbă în dezdăunări în caz de neexecutare din partea debitorului", nu înfrâng

²C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. II, Editura All, București, 1998, p. 318.

³D. Alexandresco, *Explicațiune teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și principalele legislațiuni străine*, Tipografia Națională, tomul VI, Iași, 1900, p.301.

⁴În literatura juridică această executare este numită și reală; în acest sens, a se vedea S. Angheni, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, București, 1993, p.123.

⁵A se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 275; L.Pop, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Tratat, Ediția a II-a, Editura Fundației "Chemarea", Iași, 1998, p.465; I. Dogaru, P. Drăghici, *op. cit.*, p. 410-411.

principiul executării în natură a obligațiilor, întrucât așa cum vom vedea, numai aparent rezultă un drept de opțiune al debitorului între executarea obligației în natură și despăgubirile bănești.

O aplicare consecventă a principiului executării în natură o întâlnim și în materia răspunderi civile delictuale, unde acționează principiul reparării în natură a prejudiciului. Oricum, ori de câte ori executarea în natură este posibilă, chiar silită, își va găsi aplicabilitate principiul enunțat. Aceasta mai ales în ceea ce privește obligațiile pentru a căror executare nu este nevoie de concursul debitorului. Însă, în general, există mijloace de constrângere a debitorului pentru executarea quasitotalității obligațiilor. Trebuie precizat că, atât executarea în natură, cât și executarea prin echivalent bănesc a obligațiilor rezultate din contract pot fi voluntare sau silite. În situația în care executarea în natură a prestației nu are loc de bunăvoie, voluntar, se recunoaște creditorului dreptul de a obține executarea silită a obligației. Însă, trebuie observat că, și în acest caz, ceea ce se urmărește este tot o executare în natură a obligației. Prioritatea executării în natură a obligațiilor și subsidiaritatea față de aceasta a executării prin echivalent s-a impus pe cale jurisprudențială.

În dreptul roman nu era stabilită o prioritate a executării în natură față de executarea prin echivalent, problema apărând în dreptul medieval, odată cu apariția necesității executării în natură a obligațiilor comerciale. Apoi, dreptul civil modern a formulat principiul executării în natură a obligațiilor contractuale, cu motivațiile pe care le-am expus, la care putem adăuga o exprimare sugestivă a rațiunii existenței acestui principiu: "executarea în natura lor specifică exprimă însuși rostul de a fi al obligațiilor contractuale"⁶.

Cu privire la executarea directă în natură a obligațiilor trebuie făcute în continuare o serie de precizări. Astfel, raportul juridic obligațional conferă creditorului dreptul de a pretinde debitorului să-și îndeplinească obligația asumată, adică să dea, să facă sau să nu facă ceva, iar pentru ca obligația să-și producă efectul, trebuie ca această prestație, pozitivă sau negativă să fie executată întocmai. De aici pornind și intrând pe planul executării obligațiilor, rezultă că regula în această materie este că debitorul îndeplinește obligația de bunăvoie⁷. Dacă executarea prestației nu are loc de bunăvoie, se recunoaște creditorului dreptul de a apela la forța coercitivă a statului, pentru a obține executarea forțată a obligației. Însă, trebuie remarcat că și în această situație ceea ce se urmărește este tot executarea în natură a obligației, direct, întocmai cum a fost asumată. Suntem în prezența unei executări silite în natură a obligațiilor, care se poate face în diferite moduri, unul din tre acestea reprezentându-l posibilitatea de a utiliza mijloace de constrângere a debitorului la executarea în natură, cum sunt daunele cominatorii sau amenzile cominatorii.

Suportul legal al conceptului de efect al obligației civile și al posibilității de a obține forțat executarea îl constituie art.1073 Cod civil, legiuitorul român evitând confuzia făcută de legiuitorul francez între efectele convențiilor și efectele obligațiilor⁸. Pornind de

⁶ I. Albu, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p.214.

⁷A se vedea I. Dogaru, P. Drăghici, *op. cit.*, p. 409.

⁸A se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, p.318; M.Planiol, *Traité élémentaire de droit civil*, sixième édition, tome deuxième, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1912, p. 58; G. Baudry-Lacantinerie, L. Barde, *Traité théorique et pratique de droit civil. Des obligations, troisième édition*, tome première, Paris, 1906, p.380.

la art. 1218 din Codul civil italian⁹ și având în vedere și precizările doctrinei, legiuitorul român a mers chiar mai departe în această materie, admitând, prin redactarea art. 1073 Cod civil, principiul executării în natură, și, numai în mod subsidiar, executarea prin echivalent. S-a avut în vedere deci, în primul rând executarea în natură a obligației și numai ca excepție, executarea prin echivalent.

Bineînțeles, aceste efecte prezentate se întâlnesc numai în cazul obligațiilor civile sau perfecte. Există și obligații naturale, imperfecte, care nu dau creditorului dreptul de a urmări îndeplinirea lor. Practic, în cazul obligațiilor perfecte, creditorul are două drepturi și anume, un drept principal, acela de a obține executarea directă, exactă a obligației, executare ce poate fi voluntară sau silită și un drept accesoriu, acela de a obține daune-interese în caz de neexecutare sau de executare tardivă. Mai mult, pe lângă aceste două drepturi, cum corect s-a arătat în literatura de specialitate, creditorul mai are dreptul de a lua măsuri de salvagardare și de conservare a patrimoniului debitorului¹⁰.

În fine, pentru a se putea produce aceste efecte ale obligațiilor sub forma executării acestora, trebuie ca debitorul să nu fie responsabil de neexecutarea sau de tardivitatea executării obligației sale. Prin urmare, acesta nu este ținut a plăti daune interese față de creditor, decât dacă neexecutarea se datorează culpei sale și dacă este pus în întârziere.

În proiectul noului Cod civil art. 1007 alin. 1 are un conținut identic cu art. 1073 din Codul civil în vigoare, iar art. 1011 din proiect, în alin. 1, precizează, similar actualului art. 1075 C. civ., că "orice obligație de a face sau de a nu face, dacă nu se execută de bunăvoie, se preface în daune-interese, cuvenite potrivit legii". Asupra sensului acestor dispoziții vom reveni în analiza consacrată art. 1075 C. civ. Aceasta se impune, cu atât mai mult cu cât, în art. 1011 alin. 2 din proiect se arată că: "în nici un caz, debitorul nu poate fi constrâns la executarea în natură a obligației, cu excepția obligației de a preda un bun mobil sau imobil care poate fi adusă la îndeplinire pe cale silită în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură civilă".

Principiul cuprins în art. 1073 Cod civil și anume principiul executării în natură a obligațiilor, nu este altceva decât consecința firească a art. 969 Cod civil, care cuprinde un alt principiu de bază, principiul forței obligatorii sau obligativității contractului între părți. Reprezentând, poate, cel mai "celebru" text din Codul civil, în noua reglementare din proiect, redactorii au păstrat aceleași dispoziții, deosebit de sugestive, făcând doar o modificare, de nunață, prin înlocuirea termenului de convenție, cu cel de contract. Astfel, art. 985 dispune: "contractele valabil încheiate au putere de lege între părți". Dacă din punct de vedere practic și al finalității lor, ambele principii nu fac altceva decât să asigure respectarea convențiilor și executarea exactă a obligațiilor asumate prin acestea, din punct de vedere teoretic planurile pe care se manifestă fiecare sunt diferite. Astfel, am văzut ce se înțelege prin efect al obligațiilor, dreptul conferit creditorului de a pretinde și de a obține de la debitor îndeplinirea exactă a prestației la care este obligat, de unde a rezultat și principiul executării directe, în natură a obligațiilor (art.1073 Cod civil). Art.969 Cod civil cuprinde un principiu foarte important al efectelor actului juridic în general (și al contractului ca specie a actului juridic) și anume principiul forței obligatorii *pacta sunt servanda*.

⁹Art.1218 C. civil italian: "acela care a contractat obligațiunea este ținut să o execute exact și în lipsă, daune interese".

¹⁰C. Hamangiu, I.Rosetti - Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, p.318.

În literatura juridică, prin efecte ale actului juridic civil se înțeleg drepturile subiective și obligațiile civile la care dă naștere, pe care le modifică sau stinge un asemenea act sau, într-o exprimare mai generală, efectul oricărui act juridic constă în legarea anumitor persoane - subiecte de drept civil în și prin raporturi juridice civile, adică realizarea unor legături juridice¹¹. La fel, în privința contractelor care sunt o specie a actelor juridice civile și anume, acele acte juridice civile de formație bilaterală sau plurilaterală, prin efecte înțelegem nașterea unor drepturi și obligații¹².

Dacă avem în vedere faptul că actul juridic civil, respectiv contractul, reprezintă izvoare ale obligațiilor, noțiunea de efect al acestora, definită în acest fel, ne apare ca fiind corectă. Mai mult, ceea ce pentru raportul juridic civil reprezintă conținutul său, pentru actul juridic, respectiv pentru contractul care generează acel raport, reprezintă efectele sale.

Contractul are drept efect nașterea obligațiilor, iar executarea acestora constituie scopul în vederea căruia părțile l-au încheiat. Această executare, în primul rând în natură a obligațiilor, nu prezintă însă altceva decât efectul obligațiilor. Cu alte cuvinte, efectul contractului îl reprezintă nașterea obligațiilor, iar contractul se încheie în scopul de a se produce efectele obligațiilor asumate prin acel contract, adică executarea lor întocmai exactă și numai în subsidiar, prin echivalent. Așadar, afirmația făcută că principiul cuprins în art.1073 Cod civil este consecința firească a celui alt principiu din art.969 Cod civil, este demonstrată. Așa cum am văzut, Codul civil român, mai logic decât cel francez, nu confundă efectul convențiilor cu cel al obligațiilor, tratându-le separat, în art.969 - 985 Cod civil efectele contractelor și respectiv, în art.1073 - 1090 Cod civil - efectele obligațiilor (capitolele III, respectiv VII din titlul al III-lea, cartea a III-a)¹³, urmând în această privință împărțirea Codului italian.

De altfel, chiar și definiția dată de Codul civil român contractului este mai exactă decât cea din Codul civil francez. Art.942 din Codul civil român, identic cu art.1098 din Codul civil italian definește contractul ca fiind "acordul între două sau mai multe persoane, pentru a constitui sau stinge între dânșii raporturi juridice"¹⁴. În general, se acceptă că în legislația noastră termenul de contract este echivalent cu acela de convenție, chiar titlul III din Codul civil fiind intitulat "Despre contracte sau convenții". Totuși, în literatura de specialitate, pornindu-se de la art.1101 din Codul civil francez (text ce nu a fost reprodus în Codul civil român), se face uneori distincție între convenție și contract, considerându-se contractul drept o specie a convenției¹⁵. Textul din Codul civil francez definește contractul ca fiind "o convenție prin care una sau mai multe persoane se obligă să dea, să facă sau să nu facă ceva", și astfel s-a considerat că sfera efectelor convenției ar fi mai extinsă decât aceea a contractului, cuprinzând orice acord de voință menit să producă efecte juridice, adică nu numai de a naște sau de a transmite un drept, ci și de a modifica sau de a stinge o obligație. Contractul ca specie, în aceeași opinie, ar putea numai să creeze sau să transmită

¹¹A se vedea I.Dogaru, *Drept civil român*, Tratat, vol. I, Editura Europa, Craiova, 1996, p.268; Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Casa de Editură și Presă "Șansa", București, 1992, p.161.

¹²A se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 53; T. R.Popescu, P. Anca, *Teoria generală a obligațiilor*, Editura Științifică, București, 1968, p. 107; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, p. 516.

¹³A se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, p. 516.

¹⁴A se vedea D. Alexandresco, *op. cit.*, tomul IV, Iași, 1898, p. 9.

¹⁵Idem.

astfel de drepturi și obligații. Această diferențiere nu a fost acceptată de majoritatea autorilor de specialitate, considerând-o fără temei față de redactarea textelor din cod. De altfel, nici etimologic nu se poate justifica o atare distincție între contract (*cum trahere*) și convenție (*cum venire*)¹⁶. În privința confuziei dintre efectele contractului și efectele obligației, și autorii francezi de specialitate o sesizează, considerând-o ca fiind o confuzie a legiuitorului. Astfel, Codul civil francez confundă efectele obligațiilor cu efectele convențiilor, art.1101 - 1233 ocupându-se practic de amândouă¹⁷. Însă, în doctrină, conceptele au fost diferențiate, prin efect al convenției înțelegându-se nașterea, modificarea, transmiterea sau stingerea drepturilor și obligațiilor¹⁸, pe când, prin efect al obligației se înțelege dreptul conferit creditorului de a obține de la debitor executarea acelei obligații¹⁹.

3. Executarea silită în natură. Conturarea conceptului de executare silită în natură obligațiilor precum și a importanței și ponderii acestuia în executarea obligațiilor, se poate face pornind de la noțiunea de efect general al obligației, care, așa cum am văzut, constă în posibilitatea oferită creditorului de a obține de la debitor îndeplinirea exactă a prestației la care acesta din urmă este obligat. În materia executării obligațiilor se vorbește, în general de principiul executării în natură a obligațiilor, aceasta însemnând realizarea obiectivului avut în vedere de părți, iar când din diferite motive executarea directă sau în natură nu este posibilă, nici măcar silit, creditorul va putea să pretindă echivalentul obligației sau eventual, al prejudiciului încercat, adică despăgubirii. În acest ultim caz se vorbește de executarea indirectă a obligațiilor civile, însă, nu este vorba de o executare propriu-zisă ca efect al obligației, ci de angajarea răspunderii civile ca rezultat al neexecutării sau executării defectuoase a obligației asumate prin contract. Așadar, deși obligația "se execută" prin echivalent, efectul său nu se produce pe deplin, prestația exactă care a fost avută în vedere la încheierea contractului nefiind îndeplinită. Ceea ce interesează în primul rând este executarea în natură, întrucât astfel, în majoritatea cazurilor, o executare printr-o despăgubire bănească ce o înlocuiește pe cea în natură, înseamnă nesatisfacerea intereselor titularului dreptului de a pretinde executarea obligației.

Pentru a se asigura viabilitatea principiului executării în natură a obligațiilor trebuie instituite și mijloacele prin care această executare, atunci când nu se face voluntar, să se poată face silit. Astfel, ne apare ca justificată consacrarea legală și doctrinară a executării silite în natură a obligațiilor civile. Executarea directă sau în natură a obligației, se face, în general, voluntar de către debitor, prin plată. Acesta este rezultatul firesc al faptului că regulile de conviețuire socială impun ca acela care este obligat, independent de izvorul obligației - contractual sau extracontractual - să execute prestația datorată. Această idee stă și la baza identificării unei strânse legături între principiul general al efectelor contractului sau actului juridic civil, înscris în art.969 C.civ. - principiul forței obligatorii (*pacta sunt servanda*) și principiul executării în natură a obligațiilor civile, prevăzut de art.

¹⁶A se vedea T. R. Popescu, P. Anca, *op. cit.*, p. 21.

¹⁷A se vedea G. Baudry-Lacantinerie, L. Barde, *op. cit.*, p. 380; M. Planiol, G. Ripert, *Traité pratique de droit civil français*, Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, tome VII, 1931, p. 67; M. Planiol, *op. cit.*, p. 58.

¹⁸A se vedea M. Planiol, G. Ripert, *op. cit.*, p. 67.

¹⁹A se vedea M. M. Aubry et Rau, "*Cours de droit civil français*, tome quatrième, Paris, Imprimerie et librairie générale de jurisprudence "Marchat et Billard", 1902, p. 148.

1073 C.civ. Acestor două principii le dă eficiență instituția executării silită. Prin urmare, executarea în natură a obligațiilor prezintă o importanță deosebită pentru securitatea circuitului civil și pentru înfăptuirea practică a dispozițiilor normelor juridice. Cel puțin aceeași importanță o prezintă și executarea silită în natură a obligațiilor civile, care, în ultimă instanță, vine să asigure îndeplinirea exactă a prestației ce formează obiectul obligației asumate.

Dacă debitorul nu execută voluntar, de bunăvoie, obligația, adică nu efectuează plata, creditorul poate apela, pentru valorificarea dreptului său patrimonial pe care îl are împotriva debitorului, la mijloace legale puse la dispoziția sa, pentru a-l sili la executare, adică va putea cere executarea silită. Așadar, cum plastic a fost exprimat, circuitul civil "curge" chiar dacă, în practica lucrurilor se întâlnesc situații în care debitorul refuză executarea voluntară a obligațiilor asumate, pentru că asemenea cazuri sunt rare, în raport cu cele în care debitorul se conformează comportamentului stabilit prin convenție ori prin norma juridică.²⁰ Rezultă că asemenea cazuri constituie excepția în raport cu regula executării de bunăvoie a obligațiilor. În aceste cazuri, creditorul are posibilitatea recunoscută de lege de a cere executarea silită a obligațiilor de către debitor, adică i se recunoaște acestuia dreptul de a apela la forța coercitivă a statului pentru a obține executarea forțată a obligației. Trebuie subliniat însă, că și în această situație ceea ce se urmărește, în primul rând, este tot executarea în natură a obligației, întocmai cum a fost asumată. Deci, de regulă, și executarea silită se face tot în natură, prin obligarea debitorului să execute, în mod efectiv și real, însuși obiectul obligației, numai în acest fel creditorul primind exact prestația care va duce la satisfacerea dreptului său de creanță.²¹ Se poate considera că și atunci când se cere executarea silită în natură a obligației, în realitate se efectuează tot o plată, creditorul obținând, astfel, exact obiectul obligației dar, această plată nu se face de bunăvoie, ci este o plată silită. Așadar, în principiu, creditorul are dreptul să ceară, în baza art. 1073 C.civ., executarea exactă a obligației, iar debitorul nu se poate libera oferind creditorului echivalentul bănesc al prestației la care s-a obligat. Dacă debitorul nu îndeplinește obligația sa în natură, creditorul poate recurge la mijloacele coercitive legale pentru a-l sili pe debitor să execute, adică se poate adresa instanței judecătorești pentru a obține executarea silită.²²

Temeiul legal al acestei posibilități a creditorului, de a cere concursul forței de constrângere a statului pentru a asigura executarea în natură a obligației, îl constituie tot art. 1073 C.civ., întrucât acesta, instituind principiul executării în natură a obligației, deschide pentru aceasta și calea executării silită. Mai mult, în literatura juridică s-a afirmat că dreptul creditorului de a-l constrânge pe debitor la executarea obligației este un drept esențial, ce decurge chiar din acea obligație, iar dacă debitorul nu execută obligația creditorul îl poate executa fie direct, fie prin echivalent, dacă executarea în natură nu mai este posibilă, nici măcar silit.²³ Importanța pe care o prezintă pe planul dreptului material principiul executării în natură, determină ca și pe plan procesual prin executarea silită să se urmărească îndeplinirea întocmai a prestației ce formează obiectul obligației. În situația în care executarea în natură a obligației nu mai este posibilă, se trece la executarea ei prin

²⁰ I. Dogaru, P. Drăghici, *op.cit.*, p.425.

²¹ A se vedea T. R. Popescu, P. Anca, *op.cit.*, p.314.

²² A se vedea C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 325

²³ A se vedea C. Nacu, *Dreptul civil român*, vol.II, Editura I.V. Socec, București, 1902, p. 618.

echivalent sau, prin acordarea de despăgubiri (daune-interese) creditorului pentru prejudiciul rezultat din neexecutarea în natură a obligației.

Alături de executarea silită în natură, în literatura de specialitate s-a considerat că legea pune la dispoziția creditorului, pentru realizarea dreptului său, și alte mijloace, cum ar fi autorizarea creditorului de a lua el însuși măsuri pentru executarea în natură a unor obligații și sistemul amenzilor sau al daunelor cominatorii.²⁴ Executarea silită reprezintă un mijloc de constrângere efectivă, direct a debitorului, prin care acesta poate fi determinat să-și execute obligația asumată sau instituită de lege. Constrângerea la executarea în natură a obligațiilor se manifestă cel mai evident prin intermediul acelei forme a executării silite care este executarea directă. Însă, înfrângerea împotrivirii debitorului la executarea obligației se poate realiza, pe lângă executarea silită, și prin alte mijloace de constrângere, directe sau indirecte, unele acționând înainte de executarea silită, altele independent de aceasta. Trebuie făcută o distincție clară între mijloacele de constrângere și executarea silită, întrucât nu toate aceste mijloace coercitive reprezintă modalități de executare. Ele contribuie însă la asigurarea executării obligațiilor. De asemenea, în majoritatea cazurilor, chiar executarea voluntară poate reprezenta efectul presiunii, pe plan psihic, asupra debitorului, pe care o exercită toate mijloacele de constrângere la care, eventual, ar putea apela creditorul. Executarea silită în natură a obligațiilor prezintă particularități în raport de obiectul obligației ce urmează a fi executată. Astfel, executarea silită directă, în natură, are un specific aparte, după cum este vorba de obligații de a da, a face sau a nu face.

Dacă obligațiile de a da se execută în natură, prin efectul legii, fără a pune problema realizării, în orice mod, a executării lor, în privința obligațiilor de a face, modalitatea în care este asigurată executarea silită în natură, a provocat numeroase controverse în literatura juridică. În ceea ce privește obligațiile de a nu face, fiind strâns legate, din punct de vedere al regimului juridic al executării de obligațiile de a face, întreaga problematică analizată cu privire la cele din urmă, se regăsește și cu privire la acestea.

4. Executarea silită a obligațiilor de a face care nu implică faptul personal al debitorului. Problema executării directe, în natură, se pune oarecum diferit în cazul obligațiilor de a face, altele decât cele care au ca obiect predarea unui bun. Este vorba de acele obligații de a face, care nu presupun o activitate strict personală a debitorului și care constau, în general, în executarea unei lucrări sau prestarea unui serviciu. În primul rând, trebuie precizat că și acestor obligații li se aplică principiul executării în natură, instituit de art.1073 C.civ. De asemenea, acestora li se aplică și prevederile din art.1075 C.civ., întocmai ca și în cazul celorlalte categorii de obligații de a face. Dacă executarea altor obligații de a face se realizează, cu prioritate, în natură, direct, se impune lămurirea modului în care pot fi executate silit în natură și obligațiile din categoria de față. Art.1075 C.civ. dispune că: "orice obligație de a face sau de a nu face se schimbă în dezdăunări, în caz de neexecutare din partea debitorului". În mod similar, art. 1011 din proiect, prevede că: " orice obligație de a face sau de a nu face, dacă nu se execută de bunăvoie, se preface în daune-interese, cuvenite potrivit legii".

Din conținutul acestor dispoziții s-ar putea deduce că obligațiile de a face și de a nu face nu pot fi executate silit în natură, deoarece ele se transformă în daune interese

²⁴L. Pop, *op.cit.*, p. 473; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 327.

atunci când debitorul nu execută de bunăvoie. Practic, s-ar ajunge în contrariul principiului executării în natură. O atare concluzie a fost considerată ca fiind greșită sau necorespunzătoare cu realitatea, fiind prea absolută.²⁵ La prima vedere, dispozițiile art.1075 C.civ. nu ar face decât să traducă principiul *nemo praecisse cogi potest ad factum*, sau astfel spus, s-ar aplica tuturor obligațiilor de a face. Dar, așa cum am văzut, acesta se aplică numai acelor obligații de a face pentru a căror executare silită ar fi necesare mijloace care aduc atingere libertății individuale, adică obligațiilor care presupun o participare personală din partea debitorului. Pentru restul, creditorul poate cere, în primul rând, executarea în natură. La acest argument mai pot fi adăugate și altele.²⁶ În primul rând, printr-o asemenea interpretare a art.1075 C.civ., s-ar contrazice principiul forței obligatorii a contractelor (art.969 C.civ.), întrucât s-ar permite debitorului ca, prin simpla sa voință, să schimbe obiectul obligației din prestația inițială, într-o sumă de bani. În al doilea rând, există chiar în Codul civil dispoziții care au la bază ideea ca și obligațiile de a face sau a nu face pot fi executate silit în natură. Astfel în privința obligațiilor de a face, în art.1077 C.civ. se prevede că, în caz de nerespectare a lor, creditorul poate fi autorizat de instanța judecătorească să le aducă el la îndeplinire, pe cheltuiala debitorului. Aici creditorul obține o executare în natură în ipoteza în care nu suntem în prezența unei obligații *intuitu personae*.

În privința obligației de a nu face, art.1076 C.civ. prevede posibilitatea pe care o are creditorul de a cere instanței obligarea debitorului de a distruge ceea ce s-a făcut cu încălcarea acestei categorii de obligații sau chiar autorizarea de a distruge el însuși, pe cheltuiala debitorului. Așadar, chiar legea acceptă posibilitatea executării obligației de a face, cu întâietate, în natură. Un alt argument, care susține sensul corect ce trebuie dat art. 1075 C.civ., se bazează pe interpretarea teleologică a acestui text, rezultând în mod clar că scopul legiuitorului a fost acela de a permite, de regulă, executarea în natură a obligațiilor de a face, cu atât mai mult cu cât, chiar în articolele următoare (1076 și 1077), instituie mijloace prin care se asigură executarea în natură a acestor obligații. De asemenea, o interpretare sistematică a textelor din această materie, duce la aceeași concluzie.

În general, se afirmă, pe baza acestei interpretări literale a textului art.1075, că acesta s-ar aplica numai la obligațiile de a face care implică o activitate strict personală din partea debitorului.²⁷ Însă, în condițiile în care am demonstrat că o asemenea interpretare este greșită, textul art.1075 aplicându-se tuturor obligațiilor de a face și vizând executarea în natură în primul rând, tocmai a acestor categorii de obligații, ce presupun un fapt personal, sunt o excepție de la dispozițiile art.1075 C.civ. În cazul lor, într-adevăr, nu este posibilă executarea silită în natură, iar în caz de neexecutare, prin refuzul debitorului, se transformă în daune-interese.²⁸ Deși se restrânge domeniul de aplicare al dispozițiilor art.1075 C.civ. la aceste obligații, aceiași autori arată ulterior că principiul rămâne

²⁵A se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *op.cit.*, p. 285; T. R. Popescu, P. Anca, *op.cit.*, p. 315; C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op.cit.*, p. 326;

D. Alexandresco, *op.cit.*, vol.VI, 1900, p. 332.

²⁶A se vedea D. Bărlădeanu, notă la dec.civ.nr.1412/1967 a Trib. reg. Cluj, RR.D. nr. 7/1968, p.143-1344; C. Stătescu, C. Bîrsan, *op.cit.*, p. 285-286

²⁷A se vedea C. Stătescu, C. Bîrsan, *op.cit.*, p. 286; T. R. Popescu, P. Anca, *op.cit.*, p. 315; Despina Maria Fruth-Oprișan, *Executarea în natură a obligației de a face*, R. R. D. nr. 8/1986, p.10

²⁸Există și alte mijloace de constrângere care pot asigura executarea în natură a acestor obligații, cum ar fi daunele cominatorii sau amenzile cominatorii.

executarea în natură, cu incidență la toate obligațiile de a face și chiar identifică mijloace de executare directă ori mijloace indirecte de constrângere. În concluzie, dispozițiile art.1075 C.civ. nu fac altceva decât să întărească principiul executării în natură, arătând că numai în subsidiar, în cazul în care executarea în natură nu mai este posibilă, nici măcar silit, sau nu mai este folositoare, se poate trece la executarea prin echivalent.

Întotdeauna, executarea în natură trece pe primul plan, orice obligație de a face, indiferent de sursa și natura sa, chiar cele care presupun o activitate strict personală, trebuind executate silit în natură. Pentru aceasta, legea pune la dispoziția creditorului, în primul rând, posibilitatea de a executa el însuși, în numele și pe seama debitorului, obligația a cărei executare este refuzată. În al doilea rând, există mijloace de constrângere indirectă, deosebit de eficiente și cu aplicabilitate generală, pentru a-l determina pe debitor să execute în natură obligația. Acestea sunt reprezentate de daunele cominatorii sau amenziile cominatorii, care dau deplină eficiență principiului executării în natură a obligațiilor. Deși nu cu toate aceste nuanțări, în general, în literatura juridică se admite că sensul tuturor dispozițiilor legale în această materie este acela de a asigura, în primul rând, executarea în natură a obligațiilor, fie ea și silită, pentru a se ajunge la îndeplinirea exactă a obligației.

Fără a intra în amănunte asupra discuțiilor privind intervertirea executării silită directe în executare silită indirectă, precum și asupra considerării obligației de a face ca obligație alternativă și a propunerilor avansate, socotim totuși necesar a da unele precizări. Având în vedere rațiunea instituirii unor asemenea obligații de a face, și mai ales utilitatea și scopul lor, acestea nu trebuie văzute ca fiind obligații alternative. Dar, considerarea lor ca atare nu este fundamental greșită, întrucât acest lucru nu înseamnă pentru debitor posibilitatea de a opta între executarea în natură și plata de despăgubiri, ci dimpotrivă, regula care domină este executarea în natură, iar prevederea în titlul executoriu a contravalorii prestației ce formează obiceiul obligației de a face, are doar rolul de a ușura executarea silită (desigur, indirectă), în cazul în care executarea silită în natură nu mai este posibilă. Prin aceasta nu se înfrânge nicidecum principiul executării silită în natură. De asemenea, în principiu, nici creditorul nu are posibilitatea de a alege între cele două forme de executare, în natură sau prin plata de despăgubiri. Mai ales, atunci când debitorul oferă executarea în natură, creditorul nu se poate prevala de dispozițiile art. 1075 C. civ. în sensul lor literal, și să ceară plata de daune-interese, în locul executării în natură. Aceasta deoarece principiul executării în natură acționează și în această direcție, în ceea ce-l privește pe creditor, nu numai cu privire la debitor.²⁹ Însă, în celelalte cazuri, practic, nu există nici o piedică legală pentru ca însuși creditorul unei obligații de a face să ceară daune-interese, fără a încerca mai întâi executarea în natură.³⁰

Uneori, când o obligație de a face, cu executare succesivă, nu poate fi executată în natură, ea poate fi transformată într-una pecuniară. Este cazul obligației de întreținere, ce are ca obiect o prestație ce se execută în natură. Pe lângă situația în care o asemenea obligație poate fi transformată, cu acordul părților, într-o obligație ce va avea ca obiect o sumă de bani, există și situații în care o asemenea transformare are loc chiar și în lipsa acordului creditorului, respectiv al debitorului. Astfel, s-a decis că, dacă obligația de întreținere nu poate fi executată în natură, fie datorită culpei creditorului (care, de exemplu,

²⁹Pentru o propunere de *lege ferenda* în acest sens, Gh. Dobrican, *Aspecte teoretice și practice privind executarea silită imobiliară directă, în cazul creditorilor și debitorilor persoane fizice*, R. R. D. nr. 9/1990, p. 18-19; pentru o opinie contrară, Despina Maria Fruth-Oprișan, *op.cit.*, p. 11.

³⁰A se vedea în același sens, Despina Maria Fruth-Oprișan, *op.cit.*, p. 11.

refuză să primească prestația), fie datorită culpei debitorului, instanța, la cerere, poate transforma obligația în natură în obligație pecuniară, egală valoric cu întreținerea ce trebuie prestată. Creditorul, în cazul neexecutării culpabile din partea debitorului, are în baza art.1021 C.civ., posibilitatea de a alege între rezoluționarea contractului și executarea sa, care în acest caz se va face prin echivalent. La rândul său, debitorul în caz de refuz al creditorului de a primi prestația, pentru a evita existența unei cauze de rezoluțiune, va fi interesat în executarea obligației, și deci va cere transformarea într-o sumă de bani ce se va plăti periodic. Aceasta întrucât, executarea în natură nu o poate înfăptui dacă se lovește de refuzul creditorului, dat fiind specificul obligației de întreținere.³¹

În doctrina juridică franceză, în legătură cu executarea obligațiilor de a face, a cărei reglementare se găsește în art.1142 și art.1144 C.civ.francez³², corespunzătoare art.1075 și 1077 C.civ. român, s-au conturat două puncte de vedere opuse.³³ În primul rând, în concepția liberalismului radical, art.1142 C.civ. francez a fost interpretat într-un mod absolut, susținându-se că omul nu poate fi obligat să desfășoare o anumită activitate, și cum obligațiile de a face presupun întotdeauna o activitate din partea debitorului, acestea nu pot fi executate silit, fiind susceptibile doar de executare voluntară, întocmai ca obligațiile naturale. Astfel, am avea de a face cu o singură obligație, aceea de a plăti daune-interese, iar îndeplinirea activității ce formează obiectul obligației ar fi facultativă. Mai mult, obligația de a face a fost considerată, în această opinie, ca având un obiect imposibil de a fi executat sau că ea nu este, de fapt, obligatorie din punct de vedere juridic. Însă, concepția majoritară în literatura franceză este cu totul alta. Pornindu-se de la efectele obligațiilor și principiul executării în natură a obligațiilor, pe care autorii francezi l-au diferențiat, spre deosebire de Codul civil, de principiul forței obligatorii a contractelor, s-a ajuns la formularea regulii generale, conform căreia toate obligațiile sunt susceptibile de executare silită. Prin urmare, se va recurge la executarea prin echivalent numai în cazul în care executarea în natură ar fi imposibil de realizat, acesta fiind și sensul acceptat al dispozițiilor art.1142 C.civ.francez. Îndeplinirea prestației ce formează obiectul obligației de a face nu este facultativă, ci obligatorie, realizându-se cu prioritate față de plata daunelor-interese, iar instanțele judecătorești vor condamna pe debitor în primul rând la executarea în natură. Așadar, această opinie majoritară din doctrina juridică franceză coincide cu punctele de vedere exprimate în literatura juridică română, acceptându-se pe deplin principiul executării în natură a obligațiilor de a face, nu numai voluntar, dar și silit. De asemenea, în mod identic este surprins specificul obligațiilor ce presupun un fapt strict personal din partea debitorului și sunt identificate aceleași mijloace indirecte de constrângere a debitorului, care asigură în cele din urmă executarea în natură a obligațiilor de a face.³⁴

³¹A se vedea Trib. jud. Timiș, dec. nr. 1942/1970, R. R. D. nr. 10/1972, p. 173; Trib. Hunedoara, dec. nr. 945/1967, R.R.D. nr. 1/1968, p. 148; T.S., s. civ., dec. nr. 183/1971, C.D. 1971, p. 63; T.S., s. civ., dec. nr. 576/1979, R.R.D. nr. 8/1979, p. 54.

³²Art.1142 C. civ. francez: "Obligațiile de a face sau de a nu face se transformă în daune-interese în caz de neexecutare din partea debitorului"; Art.1144 C. civ. francez: "Creditorul poate fi autorizat, în caz de neexecutare, să execute el însuși obligația, pe cheltuiala debitorului".

³³A se vedea Despina Maria Fruth-Oprișan, *op.cit.*, p. 10.

³⁴A se vedea, G. Baudry-Lacantinerie, L. Barde, *op.cit.*, tome premier, 1906, p. 468 și urm.; M. Planiol, *op.cit.*, tome deuxième, 1912, p. 61 și urm.; M. Planiol, G. Ripert, *op. cit.*, tome VII, 1931, p. 75 și urm.; J. Carbone, *Droit civil*, tome II, Paris, 1962, p. 801; A. Bénabent, *Droit civil. Les obligations*, 5-e édition, Montchrestien, Paris, 1995, p. 441 și urm.

Din cele expuse mai sus, rezultă, nu numai admisibilitatea executării silite în natură a obligației de a face, dar și importanța acesteia, prin prisma faptului că astfel se ajunge la îndeplinirea exactă a obiectului obligației asumată prin contract sau stabilită prin lege. Tot astfel, numai admitând posibilitatea executării silite în natură, ca regulă generală, a tuturor obligațiilor de a face, se poate repara în natură un prejudiciu patrimonial, restabilindu-se situația anterioară sau se pot executa, chiar silit, unele măsuri reparatorii specifice în privința prejudiciilor nepatrimoniale. Mai mult, dacă nu s-ar admite executarea silită în natură a obligațiilor de a face, s-ar pune în discuție însăși existența acestora. Astfel, dacă aceste obligații ar putea fi executate în natură numai voluntar, iar în caz de neexecutare nejustificată într-un asemenea mod, s-ar transforma întotdeauna în daune-interese, ar apărea ca inutilă pronunțarea unei hotărâri prin care s-ar institui o asemenea obligație. De asemenea, problema executării silite a acestor obligații, în temeiul unui titlu executoriu, nici nu s-ar mai pune.³⁵ Eventual, s-ar executa silit, prin urmărirea bunurilor debitorului, deci indirect, numai suma de bani ce trebuie plătită cu titlu de despăgubire. Desigur, executarea silită în natură a obligațiilor de a face este regula, existând și situații în care executarea în natură nu mai este efectiv posibilă, de exemplu, în cazul obligației de predare a unui bun dacă acesta a pierit, sau, deși posibilă executarea în natură, nu mai folosește creditorului, de exemplu, dacă din cauza întârzierii în executare ori a executării necorespunzătoare, prestația în natură nu mai poate atinge scopul obligației.

Este importantă admiterea, în principiu, a executării silite în natură a obligației de a face, întrucât, chiar dacă o hotărâre judecătorească nu poate constrânge direct pe debitor la executarea unei asemenea obligații, totuși ea este susceptibilă, în raport de împrejurări, de executare silită, aspect deosebit de important. Simpla admitere a unei asemenea executări, creând chiar și numai teoretic posibilitatea constrângerii pentru îndeplinirea obligației, are ca efect o presiune psihologică asupra debitorului. Nu are importanță dacă situațiile în care s-ar pune problema unei executări în natură sunt frecvente sau rare, ci important este să se considere că executarea silită este posibilă, nefiind refuzată de dispozițiile legale. De aceea o hotărâre care impune o obligație de a face poate și trebuie să fie pronunțată.³⁶ Cu toate aceste controverse doctrinare, legiuitorul român a menținut, în art. 1011 din proiectul Codului civil, aceleași dispoziții care se regăsesc, în prezent, în art. 1075 C. civ., care continuă să fie interpretabile, așa cum rezultă din cele expuse anterior. Mai mult, în alin. 2 al aceluiași articol 1011 se prevede că: "în nici un caz, debitorul nu poate fi constrâns la executarea în natură a obligației, cu excepția obligației de a preda un bun mobil sau imobil care poate fi adusă la îndeplinire pe cale silită în conformitate cu dispozițiile Codului de procedură civilă".

Considerăm că textul legal, pe de o parte, folosește o terminologie inexactă, iar, pe de altă parte, chiar conținutul reglementării nu este riguros juridic. În primul rând, contrar celor cuprinse în prevederile legale din art. 1011 alin. 2, în toate cazurile debitorul poate fi "constrâns" la executarea în natură, este adevărat, indirect, prin mijloace de constrângere care acționează asupra patrimoniului său, tocmai pentru a asigura executarea în natură, cum ar fi daunele cominatorii și amenzile cominatorii. Într-adevăr, uneori, împotriva debitorului nu pot fi folosite căile execuționale directe prevăzute în legislația

³⁵A se vedea S. Zilberstein, V. M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 449.

³⁶Idem, p. 32

procesual civilă. De altfel, dispozițiile menționate nu se corelează cu cele cuprinse în Codul de procedură civilă, care, în materia executării silite, tocmai pentru asigurarea executării obligațiilor de a face, ce nu pot fi îndeplinite prin altă persoană decât debitorul, prevede ca mijloace indirecte de constrângere, amenzile cominatorii (art. 580³ C. proc. civ.) și cu dispozițiile cuprinse în legi speciale, care, pentru aceeași categorie de obligații de a face, prevăd posibilitatea utilizării daunelor cominatorii, ca mijloc de constrângere indirectă (art. 64 alin. 2 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată; art. 48 alin. 2 din Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale).

Mai mult, chiar în proiectul Codului civil se prevede, în cuprinsul art. 1017, sub denumirea marginală "daune moratorii în cazul obligațiilor *inuitu personae*", că: "în cazul în care obligația, prin natura ei sau convenția părților, nu poate fi îndeplinită decât prin faptul personal al debitorului, executarea cu întârziere a obligației dă întotdeauna dreptul la daune-interese egale cu dobânda legală calculată, pe fiecare zi de întârziere, asupra echivalentului în bani al prestației, afară numai dacă s-a stipulat o clauză penală ori creditorul poate dovedi un prejudiciu mai mare cauzat de întârzierea în executarea obligației". Deși este vorba de o modalitate de determinare a daunelor-interese moratorii, calcularea acestora, pe zi de întârziere, într-un anumit quantum, are rolul de constrângere indirectă asupra debitorului, prin intermediul patrimoniului său. Astfel, prin această reglementare, cu caracter de noutate, este prevăzut legal un mijloc atipic de constrângere la executare, debitorul, prin acumularea progresivă a unor sume de bani, fiind determinat "să prefere" executarea exactă și la timp a obligației.

5. Executarea silită a obligațiilor de a face care implică faptul personal al debitorului. Obligațiile din această categorie pot fi executate în natură numai de către debitor, doar voluntar, nu și silit, aplicându-se principiul *nemo praecise potest cogi ad factum*. Întrucât obligațiile ce presupun o participare personală din partea debitorului nu pot fi executate silit în natură, constrângerea neputându-se exercita direct asupra persoanei debitorului, este nevoie de o constrângere de altă natură, indirectă, care să-l determine pe debitor să execute el însuși obligația. Aceasta se poate realiza prin intermediul patrimoniului, pe calea daunelor cominatorii sau a amenzilor cominatorii. Sunt obligații *intuitu personae* acele obligații care au un puternic caracter personal implicând calități personale, ireductibile, individuale ale debitorului. Acestea iau naștere din acte juridice încheiate în considerația persoanei debitorului, avându-se în vedere anumite calități intelectuale, profesionale sau morale ale acestuia. Caracterul acestor obligații poate fi dat de natura prestației de a face sau, uneori, de voința părților. Aceste obligații nu pot fi executate silit, direct, în natură, la o astfel de executare ajungându-se numai în cazul în care debitorul nu îndeplinește voluntar prestația ce formează obiectul obligației. Acesta nu poate fi constrâns, din motivele arătate anterior, cu ocazia caracterizării generale a acestei categorii de obligații.

Singura formă de executare în natură fiind numai aceea realizată voluntar de debitor, obligația de a face cu acest specific strict personal, nu poate fi executată de către creditor pe seama debitorului și nici de către terțe persoane. Prin urmare, în lipsa unei executări voluntare, în natură, din partea debitorului, aceste obligații pot fi executate doar în echivalent bănesc. Practic, dacă debitorul refuză executarea, poate să achite echivalentul bănesc al prestației, prin aceasta el fiind liberat de datorie. Prin faptul neexecutării în natură, se angajează răspunderea sa civilă și se naște o obligație de dezdăunare. Așa fiind,

această situație s-ar încadra în sensul literal al dispozițiilor art.1073 C.civ., sens pe care însă nu l-am acceptat.

În cazul acestor obligații, avem de a face cu o situație în care debitorul poate opta între executarea în natură și cea prin echivalent. Dacă nu execută pe bunăvoie nici prin echivalent, se poate apela la executarea în natură, însă indirectă. Rezultă că, de fapt, situația obligațiilor *intuitu personae* este o excepție de la dispozițiile art.1075 C.civ., care, chiar dacă este mai puțin clar formulat, nu lasă la opțiunea debitorului executarea în natură sau prin echivalent. Așa cum am văzut, sensul prevederilor din respectivul articol este tocmai că executarea în natură este regula în privința tuturor obligațiilor de a face, iar la dezdăunări se recurge numai în subsidiar. Totuși, și în privința acestor obligații de a face, *intuitu personae*, care nu pot fi executate silit direct, în natură, există mijloace deosebit de eficiente, care pot asigura executarea în natură de către debitor, prin constrângerea pe care o exercită indirect, asupra acestuia, prin intermediul patrimoniului. Este vorba de sistemul daunelor cominatorii sau al amenzilor cominatorii, care se aplică în special acestei categorii de obligații de a face.